

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent: CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 797 din 23 NOIEMBRIE 2009

HOTĂRÂREA
din 14 octombrie 2008
în Cauza Iordache împotriva României
(Cererea nr. 6.817/02)

În Cauza Iordache împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: Josep Casadevall, președinte, Elisabet Fura-Sandström, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Ann Power, judecători, și Santiago Quesada, grefier de secție,

după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 23 septembrie 2008,

pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 6.817/02) îndreptată împotriva României, prin care un cetățean al acestui stat, domnul Florian Iordache (*reclamantul*), a sesizat Curtea la data de 17 iunie 2001 în temeiul art.34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamantul, căruia i-a fost acordat beneficiul asistenței judiciare, este reprezentat de doamna Nicoleta Popescu, avocat în București. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat prin agentul său, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul susține în special o încălcare a dreptului său de acces la instanță din cauza respingerii acțiunii sale ca urmare a neachitării taxelor de timbru, precum și o încălcare a dreptului său la respectarea vieții de familie, în măsura în care i s-au interzis drepturile părintești în urma unei condamnări penale și instanțele au refuzat să îi acorde un drept de vizită. În fine, el susține că nu are nicio cale de atac efectivă pentru a se plânge de interzicerea drepturilor sale părintești.

4. La data de 18 ianuarie 2006, Curtea a hotărât să îi comunice cererile de mai sus Guvernului. Astfel cum prevede art. 29 § 3 din Convenție, aceasta a mai hotărât să fie analizate în același timp admisibilitatea și temeinicia cauzei. În aceeași zi, Curtea a hotărât să acorde prioritate cererii, în aplicarea art. 41 din Regulamentul Curții.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

5. Reclamantul s-a născut în anul 1966 și locuiește în Giurgiu.

A. Procedura penală împotriva reclamantului

6. La data de 9 septembrie 1998, printr-o ordonanță a parchetului de pe lângă Tribunalul Giurgiu, reclamantul a fost învinuit pentru omucidere comisă asupra persoanei lui M.U., concubinul soției sale, V.I. În aceeași zi, el a fost arestat preventiv.

7. Prin rechizitoriul din 27 octombrie 1998, parchetul l-a trimis în judecată pe reclamant în fața Tribunalului București pentru infracțiunile menționate în ordonanța de punere sub acuzare. Parchetul a reținut că, la data de 8 septembrie 1998, însoțit de alte persoane (*martorii*) și de fiul său minor, reclamantul s-a dus cu mașina la casa victimei; acolo a izbucnit o altercație, iar partea interesată i-a aplicat câteva lovituri de cuțit lui M.U., care i-au fost fatale acestuia. Apoi, reclamantul s-a urcat în mașină și le-a arătat martorilor cuțitul.

8. Prin Sentința din 29 martie 1999, Tribunalul Giurgiu l-a condamnat pe reclamant la o pedeapsă de 20 de ani de închisoare, însoțită automat de pedeapsa accesorie prevăzută de art. 64 coroborat cu art. 71 din Codul penal, inclusiv interdicția de exercitare a autorității părintești în timpul detenției. Instanța a confirmat în mare parte constatările parchetului.

9. Sentința a fost confirmată de Curtea de Apel București la data de 26 mai 1999, apoi de Curtea Supremă de Justiție, prin Decizia definitivă din 17 noiembrie 1999.

10. Prin Sentința din 23 octombrie 2000, Tribunalul Giurgiu a respins cererea de revizuire introdusă de reclamant. Sentința a fost confirmată de Curtea de Apel București la data de 8 ianuarie 2001, precum și de Curtea Supremă de Justiție, prin Decizia definitivă din 24 aprilie 2001.

11. La data de 29 mai 2007, comisia pentru individualizarea pedepselor a modificat regimul de executare a pedepsei reclamantului, care a trecut de la regimul semideschis la regimul de maximă securitate. Prin Încheierea din 21 iunie 2007, contestația formulată de reclamant în temeiul Legii nr. 275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal a fost respinsă de judecătorul-delegat, care a reținut că nu erau întrunite condițiile prevăzute de lege pentru executarea pedepsei în regim semi-deschis. Prin Sentința din 6 septembrie 2007, Judecătoria Giurgiu a confirmat încheierea judecătorului-delegat.

12. Prin Sentința din 12 iulie 2007, Judecătoria Giurgiu a respins cererea reclamantului de întrerupere a executării pedepsei. Întemeindu-se pe o expertiză medico-legală, instanța a

hotărât că starea de sănătate a reclamantului nu era incompatibilă cu regimul de detenție cu executare.

B. Procedurile referitoare la M.I., fiul minor al reclamantului

1. Divorțul părinților

13. La data de 25 ianuarie 1999, Judecătoria Giurgiu a pronunțat divorțul dintre reclamant și V.I.

14. Copilul minor, M.I., născut la data de 15 decembrie 1993, a fost încredințat spre îngrijire de către instanță fostei soții a reclamantului. În plus, instanța l-a condamnat pe reclamant la plata unei pensii alimentare către fiul său.

2. Acțiunea pentru stabilirea unui drept de vizită

15. În anul 2000, reclamantul a intentat o acțiune împotriva fostei sale soții în fața Judecătoriei Giurgiu pentru a obține dreptul de a-și vizita fiul, pe care nu îl mai văzuse de la încarcerarea sa din data de 9 septembrie 1998.

16. Prin Sentința din 16 octombrie 2000, Judecătoria Giurgiu a respins cererea acestuia. Ea a statuat că mama copilului nu putea fi constrânsă să îl aducă pe acesta la închisoare.

17. Reclamantul a introdus apel împotriva acestei hotărâri și a solicitat Tribunalului Giurgiu să îi permită fratelui său să îl însoțească pe copil în timpul vizitelor. Cererea de apel a fost înregistrată de Tribunalul Giurgiu la data de 29 ianuarie 2001. La data de 19 februarie 2001, la primul termen de judecată, instanța a constatat că reclamantul nu fusese citat corect. În continuare, ea a observat că acesta trebuia să plătească o taxă judiciară de timbru în sumă de 60.000 lei românești (ROL) pentru prima instanță și în sumă de 30.000 ROL pentru apel, precum și timbrul judiciar în valoare de 4.500 ROL. Tribunalul a dispus ca reclamantul să fie citat și ca citația să menționeze obligația de a achita aceste sume.

18. La data de 19 martie 2001, pentru a-i permite reclamantului să achite cheltuielile de judecată, cauza a fost amânată, la cererea acestuia, pentru data de 2 aprilie 2001. Din cauza citării incorecte, a fost stabilit un nou termen de judecată pentru data de 30 aprilie 2001. La această dată, reclamantul a solicitat un nou termen, pentru a intra în legătură cu familia sa în vederea obținerii mijloacelor financiare necesare.¹

9. La data de 28 mai 2001, Tribunalul Giurgiu a respins o nouă cerere de amânare introdusă de reclamant pentru a i se permite să își contacteze familia și a declarat apelul nul din cauza neplății taxelor de timbru.

20. La data de 29 iunie 2001, reclamantul a făcut recurs împotriva acestei decizii. Curtea de Apel București a fixat la suma de 30.000 ROL taxele de timbru și la suma de 1.500 ROL timbrul judiciar, sume pe care reclamantul nu le-a achitat.

Prin urmare, prin Decizia definitivă din 24 septembrie 2001, Curtea de Apel București a anulat recursul pentru neplata taxelor de timbru.

3. Cereri formulate la direcția pentru protecția copilului

21. Reclamantul a trimis mai multe adrese la Direcția Județeană pentru Protecția Copilului Giurgiu (*direcția*), pentru a atrage atenția acesteia asupra situației fiului său. El susținea că fosta sa soție plecase în Spania pentru a se prostitua și că abandonase copilul.

22. Prin Adresa din 10 noiembrie 2003, direcția l-a informat că, înainte să plece în Spania, fosta lui soție solicitase la Primăria Giurgiu ca C.B., sora sa, să fie numită curatorul copilului M.I., cerere ce fusese admisă la data de 24 iulie 2002. Conform acestei adrese, M.I. locuia cu mătușa sa la Velcea, județul Giurgiu, și frecventa cursurile școlii locale; pe de altă parte, copilul ar fi declarat că era mulțumit că locuia cu mătușa sa. Mai mult, mama acestuia contribuia la întreținerea fiului său, trimițând regulat bani prin poștă.

De asemenea, direcția a respins cererea reclamantului ca C.B. să fie înlocuită în calitatea sa de curator de către fratele părții interesate. Aceasta a luat notă de o declarație dată de fratele reclamantului prin care acesta o informa că nu dispune de mijloacele necesare pentru a-l crește pe M.I., având la rândul său 3 copii în îngrijire, și că, în orice caz, copilul era bine tratat în familia mătușii sale. Direcția a considerat că nu era necesar să numească un alt curator pentru M.I., atât timp cât mătușa sa îi oferea un mediu familial armonios.

23. La o dată neprecizată, reclamantul a făcut o plângere la poliția orașului Giurgiu.

În Adresa din data de 18 noiembrie 2003, Poliția Giurgiu a reluat informațiile ce figurau în Adresa direcției din data de 10 noiembrie 2003.

24. Prin Adresa din 10 februarie 2004, direcția i-a comunicat reclamantului că nu putea să se implice în căutarea unei soluții pentru situația sa. Ea justifică neintervenția sa prin faptul că, în virtutea Sentinței de condamnare din 29 martie 1999, reclamantul nu își mai putea exercita autoritatea părintească în timpul detenției sale. De asemenea, direcția i-a reamintit că mama i-l încredințase pe fiul său spre îngrijire lui C.B., mătușa acestuia.

25. La data de 28 septembrie 2005, reclamantul a fost informat de fratele său că C.B. părăsise România și că îl luase pe copil cu ea în Spania. Fratele reclamantului susținea că acolo copilul era exploatat prin rețele de trafic de ființe umane.

4. Acțiunea pentru încredințarea copilului

26. La data de 26 mai 2005, reclamantul a sesizat Judecătoria Giurgiu cu o acțiune împotriva fostei sale soții, a lui C.B. și a direcției pentru a i se încredința copilul M.I. Partea interesată a solicitat ca acesta să îi fie încredințat direcției până la punerea sa în libertate. Prin Sentința din 9 februarie 2006, instanța a constatat că C.B. nu reușise să îi ofere lui M.I. un mediu familial mulțumitor, că mama copilului, care se afla tot în Spania, nu îi trimitea cu regularitate ajutor financiar și că minorul fusese rău tratat cu ocazia șederii sale în Spania. Ea a constatat că situația reținută de instanța ce încredințase copilul mamei sale se schimbase

considerabil de la sentință; prin urmare, ea a admis acțiunea reclamantului și l-a încredințat pe M.I. direcției.

27. Informațiile aflate la dosar nu permit să se stabilească dacă această sentință a rămas definitivă.

II. Dreptul intern pertinent

28. Prevederile legale relevante în materie de taxe de timbru sunt descrise în hotărârile *Weissman și alții împotriva României* [nr. 63.945/00, §§ 20-21, CEDO 2006-VII (extrase)] și *Iorga împotriva României* (nr. 4.227/02, § 22-25, 25 ianuarie 2007).

29. Prevederile legale relevante din Codul penal referitoare la interzicerea drepturilor părintești ca pedeapsă accesorie sunt descrise în Hotărârea *Sabou și Pîrcălab împotriva României* (nr. 46.572/99, § 21, 28 septembrie 2004).

ÎN DREPT

I. Asupra pretensei încălcări a art. 6 § 1 din Convenție

30. Reclamantul denunță refuzul instanțelor, întemeiat pe neplata taxelor de timbru, de a statua asupra cererii sale de obținere a dreptului de a-și vizita copilul. În esență, el invocă art. 6 § 1 din Convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil (...) a cauzei sale, de către o instanță (...), care va hotărî (...) asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil (...).”

A. Asupra admisibilității

31. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Pe de altă parte, Curtea constată că el nu este afectat de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, trebuie declarat admisibil.

B. Asupra fondului

1. Argumentele părților

32. Sprijinindu-se pe jurisprudența Curții în materie de acces la instanță, în special pe hotărârile *Golder împotriva Regatului Unit* (21 februarie 1975, seria A nr. 18), *Z. și alții împotriva Regatului Unit* [(MC), nr. 29.392/95, CEDO 2001-V], *Airey împotriva Irlandei* (9 octombrie 1979, seria A nr. 32), *Tolstoy Miloslavsky împotriva Regatului Unit* (13 iulie 1995, seria A nr. 316-B) și *Kreuz împotriva Poloniei* (nr. 28.249/95, CEDO 2001-VI), Guvernul arată că stabilirea cheltuielilor de procedură în cadrul acțiunilor civile nu poate constitui, în sine, o piedică în dreptul de acces la o instanță. El susține că reclamantul ar fi putut să solicite din partea Ministerului Finanțelor scutirea de taxa de timbru. În plus, el a avut mai mult de două luni la dispoziție pentru a plăti cheltuielile.

33. În fine, el argumentează că, spre deosebire de cauza *Weissman și alții* menționată mai sus, în care Ministerul Finanțelor era atât partea pârâtă, cât și autoritatea însărcinată să analizeze cererea de scutire, în speță, litigiul îi privea exclusiv pe reclamant și pe fosta lui soție.

34. Reclamantul susține că tribunalul județean nu i-a comunicat valoarea taxei de timbru și că, deși această valoare ar putea părea derizorie pentru marele public, pentru el nu era deloc derizorie, deoarece era încarcerat și nu dispunea de niciun venit. De asemenea, el consideră că instanța nu i-a analizat situația deosebită, și anume imposibilitatea în care se găsea de a-și procura banii necesari pentru a plăti taxa de timbru în timpul detenției sale. În plus, el arată că nicio autoritate nu l-a informat despre posibilitatea de a solicita o scutire și consideră că, din acest motiv, autoritățile și-au încălcat obligațiile pozitive decurgând din art. 6 din Convenție.

35. El afirmă că judecătoria a statuat pe fondul cererii sale fără să îi solicite să achite taxa de timbru.

36. În fine, reclamantul reamintește miza importantă a procesului, care avea ca obiect dreptul său de a-și vizita fiul, și consideră că instanțele nu au ținut cont de interesul copilului de a păstra relațiile cu tatăl său.

2. Aprecierea Curții

37. Curtea observă că apelul și recursul introduse de reclamant împotriva Sentinței din data de 16 octombrie 2000 au fost respinse din cauza neplății taxelor de timbru.

38. Curtea a avut de analizat în mai multe rânduri cauze ce ridicau probleme similare cu cele ale speței de față și a constatat încălcarea art. 6 § 1 din Convenție (vezi, printre alte cauze, *Weissman și alții*, §§ 32-44, și *Iorga*, §§ 34-52, hotărâri menționate mai sus). După analizarea tuturor elementelor ce iau fost supuse atenției, Curtea consideră că Guvernul nu a expus niciun fapt sau argument care să poată duce la o concluzie diferită în cauza de față.

39. În concret, Curtea observă că, în speță, valoarea taxei de timbru stabilită de instanța de apel se ridică la 94.500 ROL, sumă care, deși nu pare foarte mare la prima vedere, reprezintă totuși o sumă considerabilă pentru o persoană aflată în situația reclamantului, care la momentul respectiv era încarcerat și nu dispunea de niciun venit.

Desigur, tribunalul județean i-a acordat în două rânduri o amânare pentru a putea procura banii necesari în vederea plății sumei respective. Totuși, Curtea trebuie să observe că reclamantul nu avea nicio posibilitate de a-și procura această sumă prin mijloace proprii și că se afla la mila familiei sale, care nu avea nicio obligație legală de a-i oferi bani.

40. Spre deosebire de *Cauza Weissman*, în care limitarea dreptului reclamantilor de acces la instanță a apărut în stadiul inițial al procedurii (*Weissman*, menționată mai sus, § 42), în speță, reclamantul a obținut o sentință pe fondul cauzei, pronunțată de judecătoria, înainte de a i se respinge apelurile din cauza neplății taxei de timbru.

Totuși, Curtea reamintește că, deși Convenția nu impune statelor crearea unui dublu nivel de jurisdicție, dacă acestea hotărăsc să implementeze un astfel de sistem, ele au obligația să vegheze ca justițiabilii să se bucure în fața instanțelor de apel de garanțiile fundamentale ale art. 6 § 1 din Convenție (*Delcourt împotriva Belgiei*, 17 ianuarie 1970, § 25, seria A nr. 11). Prin urmare, dreptul de acces la o instanță trebuie să fie respectat și de instanța de apel. Curtea apreciază că această abordare se aplică cu atât mai mult în speță cu cât obligația de a plăti taxa de timbru nu a fost impusă decât de instanța de apel, care a solicitat plata atât a cheltuielilor de judecată pentru procedura în fața ei, cât și a celor pe care aceasta le considera ca fiind datorate pentru procedura în fața instanței de fond.

41. În continuare, Curtea reamintește că în Cauza *Iorga* a statuat că, la momentul respectiv, nu exista nicio cale de atac efectivă pentru a solicita eşalonarea sau scutirea de plata taxelor de timbru și că, în orice caz, independența justiției putea fi pusă la îndoială din cauză că hotărârea prin care instanța stabilea taxa de timbru trebuia să fie contestată în fața unui minister (*Cauza Iorga*, menționată mai sus, paragrafele 45-47 și 49). Deoarece la data evenimentelor din cauza de față era încă valabilă aceeași procedură pentru contestarea taxei de timbru, Curtea apreciază că faptul că Ministerul Finanțelor nu era, în speță, parte în procedura litigioasă nu influențează aplicabilitatea principiilor rezultând din cauzele *Weissman și alții* și *Iorga*, menționate mai sus.

42. În fine, Curtea observă miza foarte importantă a acțiunii introduse de reclamant, ce avea ca obiect dreptul de a-și vizita fiul, și reamintește că judecătorul sesizat cu o astfel de cerere are obligația, conform jurisprudenței constante a Curții, de a apăra întotdeauna interesul superior al copilului (vezi, printre altele, *Sylvester împotriva Austriei*, nr. 36.812/97 și 40.104/98, § 59, 24 aprilie 2003, și *Monory împotriva României și Ungariei*, nr. 71.099/01, § 83, 5 aprilie 2005). Or, fără să nege că este în primul rând de datoria instanțelor interne să analizeze faptele, să interpreteze și să aplice dreptul intern și să stabilească astfel limitele rolului activ pe care legea română i-l încredințează judecătorului național [(*Brualla Gómez de la Torre împotriva Spaniei*, 19 decembrie 1997, § 31, Culegere de hotărâri și decizii 1997-VIII, și *García Ruiz împotriva Spaniei* (MC), nr. 30.544/96, § 28, CEDO 1999-I)], Curtea observă că, în speță, Guvernul nu a putut să dovedească faptul că tribunalul județean sau curtea de apel i-a explicat reclamantului care sunt consecințele neplății taxelor de timbru sau că acesta ar fi putut solicita să fie scutit de plata lor, dat fiind că o astfel de cerere, oricât de incertă ar fi fost soluționarea sa la data respectivă, constituia pentru reclamant singurul mijloc de a-și vedea apelurile judecate pe fond.

43. Ținând cont de aceste elemente și după o apreciere globală a faptelor, Curtea constată că a avut loc încălcarea art. 6 § 1 din Convenție.

II. Asupra pretinsei încălcări a art. 8 și 13 din Convenție, întemeiată pe retragerea autorității părintești

44. Invocând, în esență, art. 8 și 13 din Convenție, reclamantul susține că retragerea autorității părintești, ca pedeapsă accesorie condamnării sale penale, i-a încălcat dreptul la respectarea vieții sale de familie și că nu a dispus de o cale de atac efectivă în fața unei instanțe naționale pentru a remedia această situație.

45. Art. 8 din Convenție prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirii faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

46. Art. 13 din Convenție prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

A. Asupra admisibilității

47. Întemeindu-se pe cauzele *Posti și Rahko împotriva Finlandei* (nr. 27.824/95, §§ 39-40, CEDO 2002-VII) și *Rizki împotriva Franței* [(dec.), nr. 44.893/98, 3 octombrie 2000)], Guvernul invocă nerespectarea termenului de 6 luni, în măsura în care situația de care se plânge reclamantul a provenit dintr-un act instantaneu, și anume Decizia din 17 noiembrie 1999. El consideră că faptul că reclamantul continuă să sufere consecințele acestei măsuri nu îi transformă cauza într-o situație continuă, în sensul jurisprudenței menționate mai sus.

48. Reclamantul se opune acestui argument, consideră că situația de care se plânge era continuă și reamintește că interdicția respectivă l-a împiedicat să participe activ la luarea deciziilor privind curatela și încredințarea fiului său.

49. Curtea reamintește că o încălcare a Convenției sau a protocoalelor acesteia poate îmbrăca nu numai forma unui act instantaneu, ci și forma unei situații continue. Conceptul de „situație continuă” desemnează o stare de lucruri ce rezultă din acțiuni continue îndeplinite de stat sau în numele statului, acțiuni ale căror victime sunt reclamanții. Faptul că un eveniment are consecințe importante situate în timp nu înseamnă că el se află la originea unei „situații continue” [*Posti și Rahko*, menționată mai sus, §§ 39-40; *Petkov împotriva Bulgariei* (dec.), nr. 77.568/01, 178/02 și 505/02, 4 decembrie 2007, și *Meltex LTD împotriva Armeniei* (dec.), nr. 37.780/02, 27 mai 2008].

50. Curtea subliniază că, atunci când cererea se referă la o situație continuă împotriva căreia nu există nicio cale de atac, termenul de 6 luni începe să curgă de la data încetării acestei situații. Atât timp cât situația persistă, regula celor 6 luni nu își mai găsește aplicare [vezi, *mutatis mutandis*, *Hornsby împotriva Greciei*, 19 martie 1997, § 35, Culegere 1997-II; *Marikanos împotriva Greciei* (dec.), nr. 49.282/99, 29 martie 2001; *Doğan și alții împotriva Turciei*, nr. 8.803-8.811/02, 8.813/02 și 8.815-8.819/02, § 113, CEDO 2004-VI (extrase)].

Așadar, rămâne de stabilit dacă situația de care se plânge reclamantul constituie o „situație continuă” în sensul art. 35 din Convenție.

51. Totuși, Curtea apreciază că răspunsul dat acestei întrebări și, implicit, argumentul bazat pe nerespectarea termenului de 6 luni avansat de Guvern sunt strâns legate de esența capetelor de cerere enunțate de reclamant sub incidența art. 8 și 13 din Convenție.

Prin urmare, excepția trebuie unită cu fondul cauzei.

52. Pe de altă parte, Curtea constată că aceste capete de cerere nu sunt vădit neîntemeiate în sensul art. 35 § 3 din Convenție. În plus, ea constată că acestea nu sunt afectate de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, trebuie declarate admisibile.

B. Asupra fondului

1. Argumentele părților

53. În ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 8 din Convenție, Guvernul consideră că ingerința suferită de reclamant era prevăzută de lege și urmărea un scop legitim, și anume apărarea intereselor superioare ale copilului. În opinia sa, spre deosebire de *Cauza Sabou și Pîrcălab*, menționată mai sus, gravitatea infracțiunii pentru care reclamantul a fost condamnat și faptul că ea a fost comisă în prezența copilului justifică măsura luată de instanțe.

54. În ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 13 din Convenție, Guvernul argumentează că reclamantul ar fi avut dreptul să se opună executării pedepsei accesorii în temeiul art. 461 alin. 1 lit. d) din Codul de procedură penală, conform căruia o contestație poate fi formulată împotriva executării unei hotărâri din cauza oricărui incident intervenit în timpul acestei executări. El consideră că hotărârea *Sabou și Pîrcălab*, menționată mai sus, poate constitui un astfel de „incident” și furnizează hotărâri interne, ce datează din anul 2005, în care instanțele au aplicat direct această hotărâre în cadrul unor căi de atac similare.

55. Reclamantul consideră că ingerința în drepturile sale prevăzute de art. 8 din Convenție nu urmărea un scop legitim și nu era proporțională. El susține că instanțele interne nu au ținut cont nici de comportamentul său față de fiul său, nici de interesul acestuia, ci au făcut o aplicare automată a legii. El susține, de asemenea, că afirmațiile Guvernului în ceea ce privește consecințele infracțiunii de omor asupra copilului sunt pure speculații, având în vedere că nicio instanță nu a constatat în mod definitiv faptul că fiul său ar fi fost martor la crimă sau că ar fi văzut cuțitul care se pretinde a fi fost folosit de reclamant.

56. De asemenea, el consideră, din perspectiva art. 13 din Convenție, că nu a putut să beneficieze, la data evenimentelor, de o cale de atac efectivă pentru a se plânge de încălcarea drepturilor sale părintești, hotărârile furnizate de Guvern fiind toate ulterioare faptelor din cauza sa.

2. Aprecierea Curții

57. Curtea reamintește că a statuat deja că aplicarea interdicției totale și absolute a exercitării drepturilor părintești, prin efectul legii, fără ca instanțele să verifice tipul de

infraacțiune comisă și interesul minorilor, nu poate răspunde unei cerințe primordiale referitoare la interesele copiilor și, prin urmare, nu poate urmări un scop legitim, cum este protecția sănătății, a moralei sau a educației minorilor. Astfel, ea a constatat încălcarea dreptului la respectarea vieții de familie garantat de art. 8 din Convenție (*Cauza Sabou și Pîrcălab*, menționată mai sus, §§ 48-49). În plus, ea a apreciat că o persoană aflată în situația reclamantului nu avea niciun mijloc eficient pentru a-și apăra drepturile rezultate din art. 8 în fața instanțelor competente, ceea ce contravine art. 13 din Convenție (*ibid.*, § 56).⁵⁸ Ținând cont de elementele ce i-au fost supuse atenției, Curtea consideră că Guvernul nu a expus niciun fapt sau argument care să poată duce la o concluzie diferită în cauza de față. În mod special, ea apreciază că, chiar dacă infraacțiunea pentru care a fost condamnat reclamantul era gravă și presupunând că ea a putut să justifice retragerea drepturilor părintești, instanțele nu au făcut decât să aplice interdicția automat. Într-adevăr, ele nu au susținut niciun moment că reclamantul era răspunzător de lipsa de grijă față de copilul său minor sau că i-ar fi aplicat un tratament condamnabil și nici nu au folosit faptele concrete ale cauzei pentru a explica aplicarea măsurii hotărâte. Instanțele nu au apreciat nici interesul copilului, nici presupusa nedemnitate a reclamantului pentru ai interzice acestuia să își exercite drepturile părintești.

59. De altfel, Curtea observă că mai târziu, chiar dacă reclamantului îi era în continuare interzisă exercitarea drepturilor sale părintești, prin Sentința din 9 februarie 2006, Judecătoria Giurgiu i-a atribuit implicit părții interesate custodia copilului, fără a justifica această măsură printr-o schimbare oarecare la nivelul autorității morale exercitate de reclamant asupra copilului său.

60. Curtea admite că Sentința din 9 februarie 2006, menționată mai sus, poate fi consecința aplicării de către instanțele interne a hotărârii Sabou și Pîrcălab, menționată mai sus, care, în opinia Guvernului, ar fi modificat jurisprudența instanțelor în materie. Totuși, această hotărâre nu a fost adoptată de Curte decât la data de 28 septembrie 2004, adică după 5 ani de la data la care reclamantului i-a fost aplicată interdicția. Cel puțin până la această dată, acesta nu a avut nicio cale de atac efectivă împotriva interdicției automate ce i-a fost aplicată. Mai mult decât atât, dacă se cuvine să apreciem exemplele de jurisprudență furnizate de Guvern, aceste elemente sunt ulterioare faptelor relevante. Așadar, în speță, Curtea nu se poate abate de la concluzia la care a ajuns pe fondul *Cauzei Sabou și Pîrcălab*, menționată mai sus.

61. În ceea ce privește întrebarea dacă faptele de care se plânge reclamantul pot constitui o „situație continuă”, Curtea reamintește că, în *Cauza Vasilescu împotriva României* (22 mai 1998, § 49, Culegere 1998-III), aceasta a hotărât că sechestrul bunurilor reclamantei de către autorități constituia o astfel de situație, deoarece sechestrul respectiv fiind ilegal, reclamanta își păstra dreptul de proprietate asupra bunurilor sale.

62. Or, același raționament se aplică mutatis mutandis în speță, în măsura în care Curtea a stabilit deja că decizia de a-l lipsi pe reclamant de drepturile sale părintești contravenea Convenției.

63. Desigur, în speță, autoritățile nu au luat măsuri pentru al împiedica pe reclamant să își exercite drepturile părintești, element reținut de Curte în vederea stabilirii existenței unei

situații continue. Curtea reamintește totuși că a stabilit deja că omisiunile autorităților competente pot să constituie și ele „acțiuni continue îndeplinite de stat“. Astfel, în cauza Vasilescu, menționată mai sus, „actul“ îndeplinit de stat consta în a o împiedica pe reclamantă să își folosească bunurile netulburată. De asemenea, Curtea a considerat ca o situație continuă omisiunea autorităților de a se conforma hotărârilor judecătorești definitive (*Sabin Popescu împotriva României*, nr. 48.102/99, § 51, 2 martie 2004).

64. În speță, Curtea constată că după adoptarea Deciziei din data de 17 noiembrie 1999, reclamantul nu a avut nicio posibilitate efectivă de a-și exercita drepturile părintești. Trebuie menționat că pentru copil a fost instituită o curatelă fără ca reclamantul să fi fost informat despre acest lucru. Desigur, la momentul respectiv, mama avea deja custodia copilului în baza sentinței de divorț și ea era cea care solicitase curatela. Nu se poate trece cu vederea totuși faptul că reclamantul nu și-a putut exprima poziția cu privire la instituirea acestei curatele.

Mai mult decât atât, în anul 2004, direcția pentru protecția copilului a folosit interdicția drepturilor părintești ca argument pentru a-și justifica neintervenția în urma informațiilor date de reclamant cu privire la situația dificilă a copilului său (paragrafele 24 și 25 de mai sus), în timp ce temerile părții interesate au fost confirmate, 2 ani mai târziu, de către instanțe, care au constatat că situația copilului s-a înrăutățit din anul 1999.

În fine, Curtea observă că elementele din dosar sugerează că copilul a putut să părăsească teritoriul românesc în anul 2005, plecând în Spania, fără acordul tatălui.

65. Dat fiind că acțiunea autorităților nu s-a limitat la decizia ce stabilea interdicția, prezenta cerere se distinge de cauzele în care Curtea a apreciat că anularea, pe calea unui recurs extraordinar, a unei hotărâri judecătorești definitive constituia un act instantaneu ce nu crea o situație continuă, chiar dacă anularea ducea la o redeschidere a procedurii [*Sardin împotriva Rusiei* (dec.), nr. 69.582/01, CEDO 2004-II].

66. Pentru aceste motive, Curtea apreciază că situația reclamantului, care era lipsit de exercitarea drepturilor sale părintești, reprezintă în speță o situație continuă.

67. Prin urmare, trebuie respinsă excepția preliminară a Guvernului și constatată pe fond încălcarea art. 8 și 13 din Convenție în acest sens.

III. Asupra pretinsei încălcări a art. 8 din Convenție, întemeiată pe lipsa dreptului de vizitare

68. Invocând același art. 8 din Convenție, reclamantul se plânge de faptul că nu beneficiază de dreptul de a-și vizita fiul.

69. Având în vedere constatarea referitoare la art. 6 § 1 din Convenție (paragraful 43 de mai sus), Curtea apreciază că acest capăt de cerere trebuie considerat admisibil, însă că nu este necesar să analizeze dacă în speță a avut loc încălcarea art. 8 în acest sens (vezi, printre altele, *Iorga*, menționată mai sus, § 60).

IV. Asupra celorlalte pretinse încălcări

70. Invocând în esență art. 6 din Convenție, reclamantul se plânge de soluționarea procedurii penale intentate împotriva sa, precum și de modul în care parchetul a condus ancheta și în care instanțele au apreciat probele ce le-au fost prezentate.

71. Or, Curtea constată că procesul penal împotriva reclamantului s-a încheiat cu decizia Curții Supreme de Justiție din data de 17 noiembrie 1999. Introducând prezenta cerere la data de 17 iunie 2001, reclamantul nu a respectat termenul de 6 luni prevăzut de art. 35 § 1 din Convenție. Pe de altă parte, cererea de revizuire introdusă de reclamant nu poate fi luată în considerare pentru calculul termenului de 6 luni, în măsura în care ea nu constituie în speță o cale de atac efectivă în sensul articolului respectiv.

Rezultă că acest capăt de cerere este tardiv și trebuie respins, în aplicarea art. 35 §§ 1 și 4 din Convenție.

72. Prin scrisoarea din 12 iunie 2007, reclamantul, invocând în esență art. 3 din Convenție, susține și că a suferit tratamente condamnabile din partea anchetatorilor în timpul procesului penal împotriva sa. Or, Curtea observă că ancheta împotriva reclamantului s-a încheiat cel târziu la data de 17 noiembrie 1999, data deciziei definitive pronunțate împotriva sa, adică cu mai mult de 6 luni înaintea introducerii acestui capăt de cerere.

Rezultă că acest capăt de cerere este, de asemenea, tardiv și trebuie respins, în aplicarea art. 35 §§ 1 și 4 din Convenție.

73. Prin aceeași scrisoare din 12 iunie 2007, reclamantul se plânge de lipsa îngrijirilor medicale și invocă în acest sens un episod ce datează din anul 2006. Curtea apreciază că acest capăt de cerere se pretează unei analize sub incidența art. 3 menționat mai sus, însă observă că, începând cu data de 27 iunie 2003, data intrării în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 56/2003 privind unele drepturi ale persoanelor aflate în executarea pedepselor privative de libertate, reclamantul avea la dispoziție o cale de atac efectivă în fața instanțelor pentru a se plânge de condițiile detenției sale, inclusiv de pretinsa lipsă a îngrijirilor medicale; or, conform informațiilor de care dispune Curtea, reclamantul nu a întreprins astfel de demersuri.

Rezultă că acest capăt de cerere trebuie respins din cauza neepuizării căilor de atac interne, în aplicarea art. 35 §§ 1 și 4 din Convenție.

74. În fine, la data de 8 octombrie 2007, invocând în esență art. 6 § 1 din Convenție, reclamantul se plânge de respingerea cererii sale de modificare a condițiilor de executare a pedepsei sale. Or, presupunând chiar că acest articol este aplicabil în speță [*Stan împotriva României* (dec.), nr. 6.936/03, 20 mai 2008], Curtea nu distinge nicio urmă de arbitrar în modul în care instanțele interne au statuat asupra cererii reclamantului. În definitiv, nimic nu îi permite Curții să se abată de la concluzia acestor instanțe privind executarea pedepsei reclamantului.

Rezultă că acest capăt de cerere este vădit neîntemeiat și trebuie respins, în aplicarea art. 35 §§ 3 și 4 din Convenție.

V. Asupra aplicării art. 41 din Convenție

75. Conform art. 41 din Convenție,

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă. ”

A. Prejudiciu

76. Reclamantul solicită suma de 30.000 euro (EUR) pentru prejudiciul moral pe care l-a suferit.

77. Guvernul consideră că suma solicitată este excesivă și că nu există nicio legătură de cauzalitate între încălcările pretinse și pretențiile avansate.

78. Curtea, ținând cont de încălcările constatate, consideră că trebuie să îi acorde reclamantului 9.000 EUR pentru prejudiciul moral.

B. Cheltuieli de judecată

79. Reclamantul mai solicită și suma de 5.915 EUR pentru cheltuielile de judecată angajate de reprezentanta sa în fața instanțelor interne și în fața Curții, dintre care 5.715 EUR pentru onorarii avocațiale și 200 EUR pentru alte costuri (telefon și fotocopii). Onorariile avocațiale sunt defalcate astfel:

- 5.280 EUR pentru orele lucrate, dintre care 8 ore pentru analiza faptelor și a probelor din dosar, 12 ore pentru studierea jurisprudenței relevante, 10 ore pentru analiza observațiilor Guvernului, 12 ore pentru pregătirea observațiilor reclamantului și 2 ore pentru pregătirea cererii de reparație echitabilă;

- 405 EUR pentru 5 ore de discuții cu reclamantul și 4 ore pentru redactarea scrisorilor adresate Curții;

- 30 EUR pentru redactarea și trimiterea scrisorilor și pentru fotocopierea documentelor.

O copie a contractului de asistență încheiat între reclamant și reprezentanta sa, precum și o cerere de plată directă a întregii sume către avocată au fost atașate la dosar.

80. Prin scrisoarea din 8 octombrie 2007, reclamantul i-a transmis Curții o serie de documente și a informat-o că nu a putut să ia legătura cu avocatul său, acesta din urmă nerăspunzându-i la scrisori.

81. Guvernul contestă suma solicitată cu titlu de cheltuieli de judecată. El pune în evidență faptul că avocatul nu a intervenit decât după comunicarea cererii și face referire la cauze în care reprezentanții au solicitat cheltuieli mai reduse pentru cereri de o complexitate mai mare decât cea din cauza de față (*Natchova și alții împotriva Bulgariei*, nr. 43.577/98 și 43.579/98, § 185, 26 februarie 2004; *Anguelova împotriva Bulgariei*, nr. 38.361/97, § 174, CEDO 2002-IV, și *Velikova împotriva Bulgariei*, nr. 41.488/98, § 103, CEDO 2000-VI). Acesta mai apreciază că, dat fiind că o parte din capetele de cerere au fost declarate inadmisibile, Curtea ar trebui să reducă proporțional suma acordată (*Kehayov împotriva Bulgariei*, nr. 41.035/98, § 94, 18 ianuarie 2005).

82. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor sale de judecată decât în măsura în care li s-au stabilit realitatea, necesitatea și caracterul rezonabil. În speță, ținând cont de elementele aflate în posesia sa și de criteriile menționate mai sus, Curtea apreciază că cererile formulate pentru răspunsurile la observațiile Guvernului, precum și pentru comentariile reclamantului, care au fost integral pregătite și trimise de avocat, sunt justificate. În schimb, Curtea observă că fotocopierea documentelor și pregătirea scrisorilor au fost clasificate în 3 categorii diferite și că reclamantul s-a plâns de lipsa răspunsurilor la scrisorile pe care i le-a trimis avocatului. În fine, Curtea apreciază că argumentul Guvernului cu privire la sumele solicitate în perioada 2000-2004 de alți avocați, precum și argumentul referitor la complexitatea capetelor de cerere analizate nu sunt relevante în speță.

83. Prin urmare, Curtea îi acordă reprezentantei reclamantului suma de 5.500 EUR pentru procedura în fața Curții, mai puțin 850 EUR care i-au fost deja plătiți de către Consiliul Europei în cadrul asistenței judiciare. Suma finală, în valoare de 4.650 EUR, va fi plătită direct în contul avocatului.

C. Dobânzi moratorii

84. Curtea consideră potrivit ca rata dobânzii moratorii să se bazeze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene, majorată cu 3 puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,

CURTEA

1. unește cu fondul excepția preliminară a Guvernului întemeiată pe tardivitatea capetelor de cerere formulate în baza art. 8 și 13 din Convenție și o respinge;

2. declară cererea admisibilă în ceea ce privește capetele de cerere întemeiate pe art. 6 § 1 (accesul la o instanță), art. 8 și 13 și inadmisibilă în rest;

3. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 6 § 1 din Convenție;

4. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 8 § 1 din Convenție în ceea ce privește interdicția drepturilor părintești;

5. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 13 din Convenție;

6. hotărăște că nu este necesar să analizeze capătul de cerere întemeiat pe art. 8 § 1 din Convenție referitor la dreptul de vizitare;

7. hotărăște:

a)ca statul pârât să îi plătească reclamantului, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri, conform art. 44 § 2 din Convenție, suma de 9.000 EUR (nouă mii euro), ce va fi convertită în moneda statului pârât, ca daune morale, plus orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit;

b)ca statul pârât să îi plătească avocatului reclamantului suma de 4.650 EUR (patru mii șase sute cincizeci euro) pentru cheltuieli de judecată;

c)ca, începând de la expirarea termenului menționat mai sus și până la efectuarea plății, aceste sume să se majoreze cu o dobândă simplă având o rată egală cu cea a facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene, valabilă în această perioadă, majorată cu 3 puncte procentuale;

8. respinge cererea de reparație echitabilă în rest.

Întocmită în limba franceză, ulterior fiind comunicată în scris la data de 14 octombrie 2008, în conformitate cu art. 77 paragrafele 2 și 3 din Regulament.

Josep Casadevall,

președinte

Santiago Quesada,

grefier